

MAGYARÁG

1939. Szept. 5

VIII. No. 247

I le i

Tulajdonos és felelős kiadó:
ÖZV. PÁSZTOR EDENE

Alapította: **PÁSZTOR EDE**

Felelős szerkesztő:
Dr. ZOLTÁN JENŐ

Bejegyezve: Tribunalul Bihor Ordonanța No. 15-1933. — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Oradea-Nagyvárad, Piața Mihai Viteazul Viteazul 4.

Milyen jelzésű behívókkal kell bevonulni (Tudósítás a 6-ik oldalon)

Megkezdődött a francia-német ellenségeskedés

**A németek megtorpedóztak és elsüllyesztettek egy
angol hajót, amely 1400 utast vitt volna Amerikába**

(London). A Havas iroda jelentése szerint az angol-amerikai tengerentúli járat egyik gőzösét nyílt tengeren megtorpedózták. Az Athenia gőzös a Hebridák szigetének magasságában 1400 főnyi utasával elsüllyedt. Az Athenia Glasgoeből indult utnak. Pén-
teken délből Liverpoolba érkezett, ahol Montreal felé utazó utasokat vett fel. A hajón
1400 főnyi utas tartózkodott, közöttük igen sok amerikai volt. Az USA londoni nagykö-
vetét a hajóstársaság értesítette, hogy 200 amerikai utas tartózkodott a hajó fedélzetén.
Az Athenia mielőtt a Hebridák felé folytatta volna az útját Belfastban is kikötött, ahol
több amerikai polgárt vett fel fedélzetére.

(Páris. Havas). A francia légi, tengeri és szárazföldi haderő hétfőn reggel meg-
kezdte tevékenységét a német haderő ellen.

1500 halottja van a vasárnapi légibombázásnak

(Páris.) Havas. A lengyel kormány a holland követség útján, amely tudvaleg Len-
gyel képviselőt átvette Ber-
linben, jegyzékben kérte a né-
met kormányt, hogy a nyílt
városok és a polgári lakosság
bombázásától tekintsen el. A
német kormány kijelentette,
hogy a felkérésnek eleget tesz.
Ernek ellenére vasárnap

**24 lengyel nyílt várost
bombáztak. A bombázás-
nak 1500 halálos áldozata
van. Legtöbbjük nő és gyer-
mek.**

(Varsó.) Pat. A lengyel fő-
hadiszállás jelenti: a német
légi haderő több támadást
vezetett és a támadások áldo-
zatot követeltek. A német re-
pülőgépek bombázták Varsó,
Denkút, Radomsk, Poznan,
Lodz, Torun városokat és sok
más községet is. A légi haderő
és egy gépesített hadosztály tá-
mogatásával eredményes os-
tromot indítottak Czenstohova
ellen. A lengyel léghátrító
űtegek tegnap 27 repülőgépet
lelőttek. A háború kezdete
óta lelőtt német repülőgépek
száma több mint 60. Szilézia-
ban az Új Kárpát medence

felől indított német támadást
vasárnap nagy erővel foly-
tatták. A lengyel csapatok
kénytelenek voltak kiüríteni
Czenstohova melletti állásai-
kat és Sziléziába vonultak
vissza. Az Obra mentén Grud-
zsansztól keletre támadnak a
németek. A kelet Poroszor-
szágban komoly harcok foly-
nak. Gdiniá közelében a dan-
zigi öböl előtti heves ellentá-
madást indítottak a lengyelek
és Orlowót visszafoglalták.
Westerplattentben a lengyel
csapatok tartják állásaikat.

(Berlin.) DNB. A német-len-
gyel harci összecsapásokról a
német véderő főparancsnoksa-
ga a következő jelentést adta
ki: Szeptember 2-án délután

és szeptember 3-án reggel a
német csapatok minden arc-
vonalon előre haladtak és mé-
lyen behatoltak lengyel terü-
letre. Czenstohovát elfoglalták.
Virumtól keletre állépték
a Vartát. A korridor keleti
részében elvágott lengyel
hadsereg délen való kitörését
meghúsították. Berendet el-
foglalták. A német légi haderő
harcbadobásával két légiflot-
ta osztag uralja az egész len-
gyel légi teret. A harcban még
nem vetett légi haderők ké-
szen állanak a beavatkozásra.

Hatalmas tüntetés Varsóban

(Varsó. Pat.) A varsói rádió

speakerje vasárnap délután fél
hat órákor remegő hangon
jelentette be, hogy Anglia és
Franciaország megüzente a ha-
dat Németországnak. A spea-
ker felhívta Varsó lakosságát,
hogy az esti órákban rendezze
nek szimpátia tüntetést az an-
gol és francia követség előtt.
Az esti órákban hatalmas tö-
meg verődött össze a két kö-
vetség előtt és lelkesen tünte-
tett Anglia és Franciaország
mellett.

E'utazott a párisi és londoni német nagykövet

(Páris. Havas). A párisi né-
met nagykövet vasárnap este
elhagyta a francia fővárost. A
londoni német nagykövet a
mai nap folyamán hagyja el
az angol birodalmi fővárost.

A svéd kormány elvállalta
a német érdekek képviselőtét
s ugyancsak a svéd kormány
képviselői Berlinben a lengye-
lek érdekeit. A Berlinben levő
amerikai követ viszont az an-
gol érdekek védelmét látja el

Roosevelt rádiószózata az USA semlegességéről

(Washington.) A Press Associated jelentése. Az amerikai kormány minisztertanácsot
tartott. Roosevelt elnök rádiószózatot intézett Amerika lakosságához. A rádiószózáiban
Roosevelt kifejti, hogy az amerikai kormány folytatja tovább a béke biztosítására vo-
natkozó erőfeszítéseit. Amerika nem szándékszik csapatokat küldeni Európába.

— Nem kívánok most mást — folytatta rádiószózatát az USA elnöke — minthogy
minden amerikai állampolgár még gondolatban is semleges legyen. Csak a semlegesség
fenntartása révén van jogunk arra hogy számot vehessünk a tényekkel.

Rádiószózatának végén utalt Roosevelt arra, hogy az USA kívül akar maradni az
európai háborúból.

Olaszország továbbra is semleges!

Rómában nincs több légvédelmi gyakorlat

(Róma, Stefani.) Az olasz kormány vasárnap falragaszokon közölte Róma lakosságával, hogy a szombati elsőtételi gyakorlatokkal a légvédelmi gyakorlatok véget értek. A ventimigliai francia vámhivatalt, amely az utóbbi napokban francia területre költözött át, egnap ismét visszaköltözött olasz területre. A francia-olasz vasúti közlekedést részben visszaállították. A Franciaországban levő olaszok hazatérése, amely az elmúlt hét folyamán igen nagy mértékben folyt, tegnap teljesen megszűnt.

Semlegeségi nyilatkozatok

(Hága. — Havas.) Hollandia tegnap ismét semlegeségi nyilatkozatot tett. Svájc a semlegesség megőrzése céljából speciális rendelkezéseket léptetett életbe, amelyeknek értelmében eltiltották svájci területen a hadbanálló felek propaganda-szolgálatait, a fegyvereknek, lőszernek, robbanóanyagoknak és egyéb hadiszereknek a hadviselő államokba való szállítását, vagy a svájci határ közelében való lerakározását, a hadviselő államokból származó hírek bármilyen eszközzel való továbbítását. A katonaszökevények fegyvereinek, vagy hadiszereinek megvételét, vagy elfogadását. Mindezen tilalmak áthágását súlyosan büntetik.

Rendkívüli intézkedések Lengyelországban

(Varsó. Pat.) Moscicky lengyel köztársasági elnök tegnap rendkívüli intézkedéseket léptetett életbe. Így életbe lépett

a háborús költségvetés, az adóemelés, a bankok átutalásának hét napra való felfüggesztése és az általános am-

nesztia mindazok számára, akik büntetéseiket ez év augusztus 31-e előtt követték el és a sorozási rendelet hatálya alá

Saját termései
FAJBOROK
kisüsti pálinkák olcsó árban
1 liter jó asztali bor 10 Lei
„ véteknél 9 Lei
Marghitai Uradalom borlerakata
Oradea, Piața Mihai Viteazul 1.
(Füchsl palota)

tartoznak. Ezenkívül a lengyel kormány újabb korosztályokat hívott fegyverbe.

Anglia mozgósította 3 milliárd font külföldi követelését

Vasárnap je ent meg a rendelet

(London). Az angol kormány vasárnap rendeletet bocsátott ki, amellyel elrendeli a brit állampolgárok külföldi követeléseinek bejelentését. Ezt az intézkedést az angol sajtó

pénzügyi mozgósításnak

nevezi és úgy állítja be, mint döntő jelentőségű lépést Anglia honvédelmi intézkedései sorában.

Angol pénzügyi körök nozavetőlegesen becslése szerint a külföldi angol beruházások és követelések összege körülbelül

3 milliárd font sterlingre, vagyis mintegy háromezer millió leire rug.

A rendelet alapján mindezekkel az angol külföldi követelésekkel az angol kormány fog rendelkezni. Az intézkedés célja nyilvánvaló: Anglia ezeket a külföldi követeléseket a világpiacra nyersanyag és hadianyag vásárlásokra akarja felhasználni.

A rendelet kimondja, hogy a külföldi értékpapírokat tulajdonosaik sem el nem adhatják, sem el nem zálogosíthatják a kincstár engedélye nélkül. A külföldi értékpapírokat tulajdonosaik egy hónap leforgása alatt kötelesek bejelenteni az Angol Nemzeti

Banknak s bejelentéseikben részletesen meg kell jelölni, hogy az értékpapírok hol vannak letétbe helyezve. A brit kormány a külföldi értékpapírok ellenében angol állampapírokat fog adni.

A Cityben úgy tudják, hogy az angol külföldi követelések közt legnagyobb összeggel az Északamerikai Egyesült Államok szerepelnek. Ezt a követelést

mésfél—két milliárd font-ra becsülik.

A sorban Argentína következik, ahol a brit beruházások összege eléri a félmilliárd fontot. Az argentin értékpapírok többnyire font sterlingre és nem argentin valutára szólnak. Beavatott pénzügyi körök szerint ezeket az argentinai értékeket az amerikai kormány támogatásával egy szindikátus fogja átvenni és tartalékolni fogják a háború végéig.

Természetesen igen jelentős összegű angol követelések vannak Belgiumban, Kanadában, Franciaországban, Hollandiában, a Holland-Kelet-Indiában, Norvégiában, Svédországban és Svájcban is.

Az angol kormány intézkedése igen nagy szenzációt keltett. A világháborúban

csak 1916-ban került ilyen intézkedésre sor.

Akkor körülbelül egymilliárd fontot tett ki Anglia amerikai követelése s ez

Sir John Simon kincstári kancellár.

tékpapírok a háború folyamán lassanként az amerikaiak birtokába kerültek. Az értékpapírok eladásával szerzett dollárösszegeket akkor is hadi szállításokra fordították.

— Iskolai értesítés. A nagyváradi-olaszi róm. kat. elemi fiúiskolában az 1939—40. tanévi beiratásokat szeptember 1-től 8-ig tartjuk. Az első osztályba iratkozók részére állami anyakönyvi értesítés - aviz — és kereszteselési igazolvány, a többi osztálybeliek részére a múlt tanévi értesítő szükséges. A 7 évet be nem töltött gyermekek beírása szeptember 1-én történik. Miniszteri engedély alapján korlátozott számban leánytanulókat is veszünk fel. Igazgatóság.

24 óra alatt

KÖTÜNK KÖNYVEI

Pásztor Ede cég könyvkötészetében

A lengyel-szlovák konfliktus

(Pozsony). A szlovák hivatalos hírszolgálati iroda a következőket jelenti:

— A lengyel kormány tiltakozását jelentette be úgy a pozsonyi külügyminisztériumban, mint a varsói szlovák követségen. Tiso miniszterelnök augusztus 28-án, a szlovák néphez intézett felhívása miatt, amelyben Tiso együttműködésre hívta fel a szlovák népet a Szlovákiába bevonuló német csapatokkal.

A varsói szlovák követ ki-

fejtette kormányának azt az álláspontját, hogy a múlt év őszén megkötött szlovák-német egyezmény értelmében az állam politikai függetlenségének és séríthetlenségének megvédése céljából ehhez a szlovák kormánynak joga és lehetősége volt, anélkül, hogy ezzel támadó szándékai lennének. A lengyel kormány biztosította a szlovák kormányt, hogy semmiféle támadó szándéka nincsen a szlovák állam és a szlovák nemzet

ellen, amit a szlovák kormány tudomásul vett azzal a megjegyzéssel azonban, hogy hasonló barátit nyilatkozat az elmúlt év őszén nem akadályozta meg a lengyel kormányt abban, hogy szlovák népi és történelmi területeket ultimátum formájában stratégiai okokból ne követeljen. — Ezért tehát a legmeggyőzőbb bizonyítéka volna a lengyel kormány nyilatkozatának az, ha visszatér a területi status quo alapjára.

A szlovák hadsereget megnyerte Németország

Csatlós szlovák hadügyminiszter napiparancsot küldött a szlovák hadsereghez, amelyben a következőket mondja:

— A szlovák hadsereg ismét,

mint a történelemben már annyiszor, súlyos próba előtt áll. Szövetségeseink, Németország oldalán hadállapotba kerülünk Lengyelországgal. Szlovák

kiát aszerint fogja megítélni a történelem, hogy ti, a dicsőséges szlovák hadsereg miképpen teljesítitek kötelességeiteket ezekben a nehéz napokban.

Visszatérnek a háboru kíséretei...

**Páris izgalmas napjai egy negyedszázév előtti augusztusban
Hogyan toltak le a német és francia kormányok utolsó jegyzékváltásai?**

Drámai előjáték, amely egy hét alatt lepergett

(Páris). Huszonöt év múlva kísértészerűen térnek vissza ennek a történelmi napnak a fázisai, amelyek az emberiség egyik tragédiáját vezette be. A helyzet, az európai konstelláció kevés eltéréssel csaknem ugyanaz, mint 1914 augusztusában. Akkor is világhatalmakat fenyegetett Franciaország és Anglia akkor is egy erős Németországgal állott szemben és szövetségéhez tartozott a kettős monarchia és Olaszország. Amit egyellen francia sem hitt volna el, az ma valóssággá vált: a háboruban szétzúzott Német Birodalom megélemedett poraiból és Vilmos császár szerepét most Hitler Adolf vette át azzal a különbséggel, hogy „életéről” beszél, míg a német császár kedvenc szava a „hely a nap alatt” volt. Franciaországra nézve ez a helyzet annál tragikusabb, mert hiábavalónak mutatkozik most a négy éven át hozott véráldozat és a győzelem.

A lapok közlik a Cailiaux-pert

Franciaország az elmúlt hetekben rendkívüli fegyelmességet tanúsított. Az az idő, amely amely 1938 szeptemberétől letelt és a francia újjászülés korszakának nevezhető. A néplelekből egészséges áramlat tört fel és ez a gyógyulás a francia nép történelmi fejlődésében leli magyarázatát. Ugyálszik a néplelek éppen úgy nem változik, mint a föld. A franciák azok maradtak és a németek is ugyanazok. Talán ebben rejlik a helyzet tragédiája. A franciák lelkiismereti előtt meg elevenednek a huszonöt év előtti dráma eseményei.

Még július első felében semmi sem mutatott a közelgő katasztrófára, a szerajevói gyilkosság ugyan nemzetközi feszültséget kellet, de ezt nem vették komolyan. Néhány évvel ezelőtt a marokkói viszály idején sokkal nagyobb mértékben nyilvánult meg a háborus neurózis, az utolsó pillanatban azonban minden békésen elrendeződött. A nép, mint most, akkor sem akarta a háborút. Raymond Poincaré köztársasági elnök ezért nyugodtan utazhatott el a René Viviani külügyminiszter és miniszterelnök társaságában Szentpétervárra. Párisban a Longchampson éppen olyan elegáns közönség előtt futtatták le a Grand Prixet, mint az előző esztendőben. A párisiak szabadságra mennek és a várost megtöl-

tötték a külföldi látogatók. A színházak állandóan telve voltak. A Casino de Parisban és a Folies Bergeresben káprázatos revük mentek. A háboru a küszöbön állott és nem tudtak róla. Mindenkit jobban érdekelt Madame Caillaux, az előző miniszterelnök feleségének pere, aki néhány hónappal előbb lelőtte Chalmettet, a Figaro főszerkesztőjét. A lapok első oldalán a főtárgyalásról adták hírt. A párisiakat azonban jobban érdekelte az, hogy Madame Caillaux elájult, amikor az esküdtbírósa előtt intim leveleit felolvasták, mint a szerajevói eset.

A német nagykövet első jegyzéke

Viviani miniszterelnök távol létében Párisban az ügyeket Bienvenu-Martin, az ősz közoktatásügyi miniszter vezette, aki úgy látszik csak július 23-án ismerte fel a helyzet komolyságát. Július 24-én délután a német nagykövet, Schön báró, Philippe Berthelot külügyminiszteri vezérutkárnak, aki a nyári szünetben a minisztériumot vezette, szóbeli jegyzéket nyújtott át. Ebben Németország Franciaország tudomására hozta, hogy nem tűrheti, hogy az osztrák-szerb konfliktust a szövetségesek kérdésévé tegyék, ha Franciaország és Oroszország a kérdésbe beleavatkozna, a dolog katasztrófához vezetne.

— A Balkán-kérdést ne emeljük fel európai kérdéssé — mondotta báró Schön, aki egyben közölte, hogy szentpétervári kollégája ugyanilyen értelmű jegyzéket ad át aznap az orosz külügyminiszternek.

Schön szavai nem kívántak magyarázni valót. Bienvenu-Martin táviratilag közölte a jegyzék tartalmát Poincaréval, aki már a La France gőzösn utban volt Svédország felé, hogy V. Gusztáv királyt meglátogassa. Poincaré nyugodt maradt, nem akart egy jellel sem aggodalmának kifejezést adni. Utját folytatta és a stockholmi ünnepség programpontjait kínos pontossággal betartották. Az elnök semmit sem változtatott pohárvízöntőjén. A koppenhágai és oslói látogatások hasonló nyugalommal nyertek lebonyolítást.

De közben az események tornyosultak és július 26-ról 27-re virradó éjjel a páncélos-cirkáló útját Franciaország felé vette. Amikor Dünkirchenben az elnök partra szállt, nagy lelkesedéssel fogadták. A negyven esztendőös revanche

gondolat feltámadott. A francia nép mindenre el volt szánva.

Július 31-ike volt az a nap, amikor a feszültség tetőfokra lépett. Egyetlen ember fáradozott azon, hogy az utolsó pillanatban megmentse a békét. A monarchia és Szerbia között a háboru már kitört: a veszélyt el kellett szigetelni. Jean Jaurés hirtelen otthagyta a második internacionálé brüsszeli ülését és Párisban termelt. A francia szociálisták

Egy kéz nyul be az ablakon

Azon az éjszakán azonban, amely ezt a két napot elválasztotta, tragédia játszódott le. Július 31-én Jaurés még mindig az események és az Izvolszkijjal történt délelőtti incidens hatása alatt a Rue Montmartren levő Caffé Croissantba tért be vacsorázni. A kiszolgáló kisasszony megkérdezte a népvézért:

— El lehet-e kerülni a háborút?

— Én már nem hiszem, gyermekeim.

Jegyzék jegyzék után

Valóban minden kísérlet csődöt mondott és a háboru nem volt elkerülhető. Németország komolyan hitte, hogy az orosz-francia-angol szövetség meg akarja semmisíteni. Olvassuk, mit ír erről az akkori londoni német nagykövet, Lichnovszky herceg:

— Az a rettenetes frázis, hogy „be vagyunk kerítve”, arra szolgált, hogy az adófizetőket megfélemlítsék. Ily módon elérhető volt, hogy azok elviseljék a rettenetes adókat, amelyeket a háborus készülődés miatt kivetettek. A valóság az volt, hogy Európa a tőlük való féltében szövetséget kötött ellenünk, mi pedig kitaláltuk a bekerítés mithosát.

Báró Schön a Quai d'Orsayn feltette a kérdést, hogy vajon Franciaország semleges marad-e, egy orosz-német háboru esetén?

Franciaország válasza rideg volt:

— Franciaország azt fogja tenni, amit érdekei parancsolnak

Egy fél nappal később követ kezik Schön újabb demarsa: Franciaország a semlegesség zálogául adja át Verdun erődjét Erre a francia kormány már nem felelt

Németország azon okból,

vezére nagy hazafi volt, de egyben a béke barátja. Nálánál senki sem kereste jobban az igazságot és nem gyűlölte jobban a hazugságot. Szerinte Oroszország magatartása nem felel meg a béke gondolatának.

Amikor július 31-én Jaurés felkereste Viviani külügyminisztert, az előszobában a nagy néptribün szembe találkozott Izvolszkij orosz nagykövettel és ekkor indulatától elragadtatva, ezt a szót mondta a nagykövetnek:

— Canaille! (Alávaló).

Rászolgált-e erre a támadásra Izvolszkij, nem tudjuk. — Tény az, hogy kortársai intrikus szerepet tulajdonítottak neki a háboru kitörése körül. Állítólag másnap, amikor a hadüzenet megtörtént, Izvolszkij kárörvendve vette ezt a hírt és azt mondott:

— Most kezdődik az én kisded háborum...

Ebben a pillanatban a nyitott ablakon át egy kéz nyult be, revolver súlt el és a fiatal rojalista Villein szívenlőtte Páris bálványát. Még az est folyamán megindulnak a munkástömegek a város központja felé és bosszút lihegnek Jaurésért. Viviani miniszterelnök személyesen megy a nép közé és kéri őket, hogy őrizzék meg hidegvérüket. Figyelmezteti őket a nemzet egységének szükségességére. A tömeg meg nyugodik és visszatér a béke utolsó éjszakájára.

hogy francia repülők Nürnbergre bombákat dobtak, — augusztus 3-án hadat üzent Franciaországnak. Schön báró a háboru után kijelentette, hogy maga is elhítte a nürnbergi bombavetést, mert ha tudta volna, hogy az meg sem történt, leköszönt volna állásáról és a demars átadását nem vállalta volna.

Augusztus 4-én mindenki tudta, hogy a kamara ülésén be fogják jelenteni a háborút. Sohasem volt Franciaország egységesebb, mint akkor. Viviani beszédét a képviselők megszakították és esküt tettek arra, hogy vagy győznek, vagy meghalnak. Mély meghatottsággal Viviani ezekkel a szavakkal zárta beszédét:

— Nous sommes sans reproche, nous serons sans peur. (Minket nem illet gáncs és mi félelem nélkül maradunk.)

A háboru 4 évig tartott és közben sokszor úgy látszott, hogy a játék elveszett. A harmadik köztársaság létrehozója Georges Clemenceau végül megmentette Franciaországot és 80 éves korában, 1918 november 11-én a kamara szószólóként hirdethette:

— A háboru véget ért.

A. A.

A világ legkalandosabb kéme

Angol alattvaló lett a híres cári kémből - Ki ismeri K. 14-et, vagy O. M. 66-ot? Aki tizenöt nyelven beszél

Az angol hatóságok a legnagyobb csendben letelepedési engedélyt és angol állampolgárságot adtak Viktor Konstantin Kaledin egykori orosz állampolgárnak. Ez a Kaledin igen érdekes ember, egyike a földkerekség legkalandosabb életű kémjeinek.

Viktor Kaledin apród volt a cári udvarban Szentpéterváron, amikor egy reggel azt a felszólítást kapta, hogy jelentkezék egy bizonyos házban D. 13-nál. A fiatal apród annyit már megtudott néhány hét alatt a politikai kulisszatitkokból, hogy ki ez a D. 13. Ez a névtelen ember volt feje az orosz kémiszolgálatnak és ő volt Oroszország legfontosabb embere a cáron kívül.

D. 13 háttal ült az ablaknak. Egymásután hét nyelven beszélt Kaledinhez. A fiatalember mosolyogva válaszolt, mert tizenöt nyelven beszélt folyékonyan. Anyja angol volt, apja pedig azok közé az oroszok közé tartozott, aki ki tüntette magát különös nyelvtelenségével. A fiuban meghatványozódtak ezek a képességek.

Mit csinál a cári család

D. 13 igen diszkrét és rendkívül kényes feladatot bízott Viktor Kaledinre. Össze kellett gyűjtenie mindazokat az adatokat, amelyek a cári család magánéletére és magánüzleteire vonatkoztak.

A fiatalember sokkal nagyobb tehetséggel látott munkához, mint aminőt róla D. 13 feltételezett. Rövidesen feladta mindazokat a titkokat, amelyek a Romanov-ház uralma alatt kivirágzottak és amelyek természetesen soha sem kerültek a nyilvánosság elé. Megtudta azoknak az árulásoknak a hátterét is, amelyeknek középpontjában a cár egyik unokaöccse állott. Kaledin olyasmiket jelentett D. 13-nak, amiért tíz évvel később Amerikában háromszor is meg akarták gyilkolni.

Négyféle játék

Amikor kitört a világháború Kaledin egyszerre eltűnt az orosz nyilvánosság színpadáról. Egymásután a világ négy különböző helyén dolgozott, négy különböző szerepben, négy különböző hatalom számára. A különböző titkos szolgálatok K. 14, O. M. 63, Ferdinand, vagy Z. 34 megjelölés alatt ismerték.

A háborút követő években nyolcszor került szembe elleneivel, nyolcszor került golyózáporba és nyolcszor sebesült meg. Nincs olyan kémiszervezete a világnak, amely valami módon ne állt volna valaha

összeköttetésben Kaledinnel. Nagyon elővigyázatosnak kellett vele szemben lenni de amit elvállalt, azt pontosan teljesítette.

Egyetlen hibáját minden további nélkül elismerte Viktor Kaledin. Egy híres kémnő, a „szép Róza” járt túl egyszer az eszén. A „szép Róza” akkoriban az osztrák-magyar monarchiának dolgozott. A kémnő rendkívül ügyes volt és alakja alkalmassá tette arra, hogy gyakran férfiként szerepeljen. A háborúelőtti évben ellopta a krimi partok közelében az orosz katonai szabályzatot egy orosz hadihajóról, amelyen Viktor Kaledin különös megfigyelőként tartózkodott.

Senkinek sem tűnt fel, hogy mindennap egy öreg török koldus érkezik csónakon a hajóhoz és egy régi bádögvederben elviszi a konyhamaradékot. A cselre Kaledin csak akkor jött rá, mikor már az összes szabályzatok laponként burgonyahéjak közé téve, az öreg török koldus birtokába jutottak. Mondani sem kell, hogy az öreg koldus nem volt más, mint a „szép Róza”, aki ezúttal egyik legjobb szerepét játszotta.

A legveszedelmesebb fegyver

Ebből és más esetekből is azt az alapelvet vonta le Viktor Kaledin, hogy a kém számára egyetlen dolog szükséges és pedig a teljes érzéketlenség a nőkkel szemben. A nők ugyanis a legveszedelmesebb fegyverek a kémekkel szemben. A kém egész élete nyelvek tanulásából áll és abból, hogy másnak lássék, mint ami a valóságban.

Kaledinnek erre már nincs szüksége. Azt mondják, hogy az egyik kormány bizonyos szolgálatokért nyugdíjat szavazott meg neki, amely ezredesi fizetésnek felel meg. Ebből a jövedelemből egész jól meg lehet élni.

A devonshirei hatóságok még fegyverviselési engedélyt is adtak Viktor Kaledinnek, ami meglehetősen szokatlan dolog Angliában. Nem lehetetlen ugyanis, hogy a föld valamelyik hatalma ráakad Viktor Kaledinre, bár ő maga azt mondja, hogy egy nyugalmazott kém már nem veszedelmes. A nyugdíjas kém már csak pisztrángok iránt érdeklődik.

SPORT

Botrányos nyitány

Crisana-Törekvés 1:0 (0:0)

Nagyvárad. 1200 néző, bíró Rechesan. A B. divíziós bajnokság Nagyváradon a helyi derbi vel és botrányval kezdődött. A Törekvés és Crisana csapat két héttel ezelőtt már találkozott, most azonban más körülmények között folyt le a mérkőzés. A Törekvés nélkülözni volt kénytelen Kréczt. A Crisana most teljes csapattal állt ki.

A csapatok a tréning meccsek óta egységesebbek lettek kondíciójuk is jobb, de kondíciójukat gyakran durvaságra használták fel. A bíró négy játékoszt kiállított. A mérkőzés során az első félidőben a Crisana támadott többször, szünet után a Törekvés volt többször támadásban.

Kezdet után a Törekvés próbál felnyomulni, de a Crisana átveszi a kezdeményezést.

A Törekvés kapu előtt veszedelmes helyzetek alakulnak ki, a csatárok előtt pattog a labda, de Cia is csak a kapus kezébe lő.

A Törekvésnél ugyanaz a helyzet ismétlődik meg, de itt Tóth elől az utolsó percben ment Záborszky. A Crisana főlény allandósul de Rocská remekül rombol. Brindás hibájából jut fel a Crisana, de Pop Ghita az oldal hálójába lő.

Szünet után is a Törekvés kezd a támadás sorozatot, de most a munkás csapat lendületben is marad. Pop Sanyinak többbizben kell beavatkoznia. Ennek ellenére a Crisana ér el gólt. A 28. percben a Crisana lefut és Pop lövése gólt jelent. Ezután a mérkőzés eldurvul, botrányok követik egymást és a bíró Balcot, Negrot és Sast a Törekvésből s Cicortast a Crisana-ból kiállította.

Győzelemmel kezdett a NAC

NAC-Drăgăș Vodă 2:1 (1:1)

(Cernovic 1800 néző, bíró Irimescu.) A NAC tartalékos csapattal állt ki, azonban így is megérdemelt győzelmet aratott a cernovici csapat felett. A vezető gólt a 21. percben Cacerovszky lőtte. A 23. percben Haláti egyenlített. Szünet után a 3. percben Pop Sanyi megszerezte a győztes gólt.

B) Divízió

Dacia Unirea-Sporting 1:0 (1:0)

(Braila, 1500 néző, bíró Ghebercof.) A brailai csapat

jobb volt. Góllövő 15. p. Dumitrescu.

Constanta SC-Victoria CFR 8:1 (3:0)

(Constanta 800 néző, bíró Ghilescu.) A fuzionált együttes főlényesen győzött.

Craiova FC-Astra 1:1 (1:0)

(Brassó 1000 néző, bíró Panaitescu.) Góllövők: 38. p. Szabó (Craiova) második félidő 15 p. 11-esből Radulescu. (1:1).

II. Csoport

Vulturi Textila-Gloria 2:1 (1:0)

(Arad, 600 néző, bíró Sebesan.) Góllövők: 11 p. Popescu (1:0) II. félidő 30 p. Gurgiu (2:0) illetve 33 p. Henegár (2:1).

Kinizsi-CFR (T.-Severin) 5:1 (1:0)

(Temesvár 800 néző, bíró Mintean.) A gólokat Bajus (2) Wetzter, Tierjung s Kovács illetve Szilárd lőtték.

Jiul-Minerul 0:0

(Petrozsény, 1200 néző, bíró Petric.) Gól nélkül, döntetlenül végeztek.

III. csoport

Olimpia-Barkochba 2:0 (1:0)

(Szatmár, 1000 néző, bíró Tautu.) Góllövők: 41 p. Pop II félidő 26 p. Erdei (2:0) Négy Olimpia s két Barkochba játékost kiállítottak.

Sodronyipar-Monopol 2:1 (1:0)

(Marosvásárhely 500 néző.) Góllövők 45. p. Mathias (1:0) második félidő 23 p. Cezar 2:0 43. p. Barta (2:1).

Universitatea-Cimentul 3:2 (0:2)

(Torda 500 néző bíró Sipos.) Góllövők Medrea és Wieser (2) illetve Vass.

Körmérkőzés Bukarestben

Szombat: Ripensia-Rapid 5:3 (2:3). Vasárnap: Venus-Ripensia 3:0 (2:0). A gólokat Ene, Jorache és Carciog lőtték.

Akiket a német erőszak meztámadott

VI. György angol király kiáltványa

(London.) Reuter jelentés. VI. György angol király kiáltványt intézett az angol birodalom népéhez. A kiáltvány szövege a következő:

— E súlyos órákban talán az angol birodalom a történelem legválságosabb idejét éli. Hozzátok fordulok ugyanolyan bensőséggel, mintha mindannyiőtökkel személyesen érintkeznék. Az angol birodalom immár másodízben kénytelen fegyverhez nyulni, miután a békés megoldás lehetetlenné vált. A dolog sajnos úgy alakult, hogy az eseményekkel szembe kellett nézni. Az angol kormánynak azok mellé kellett állania ígérete értelmében, akiket a német erőszak megtámadott.

Ezzel egyidőben a tengeren túl élő angolokhoz is szólok, akik velünk együtt éreznek. — Anglia az ellen küzd, hogy az erőszak módszereit, az igazságtalanságot legyőzze. Az egész világ érdekében nyult fegyverhez Anglia, hogy megmentse a civilizációt a zsarnokságtól. — Anglia népét arra kérem, hogy ebben a nehéz küzdelemben egységesen sorakozzék fel a kormány mögött és tegye meg minden egyes állampolgár a kötelességét. Még egyszer hangsúlyozom, hogy mi az igazságért küzdünk, az elnyomottak érdekében és hogy az erőszakot, amely egész Európát veszedelemmel fenyegette legyőzzük.

Isten áldását kérjük erre a küzdelemre és én bízom benne, hogy végül is az igazságért folytatott harcunk győzelemmel végződik és ezzel Európának a nyugalomát biztosítjuk.

Londonban tüntetnek a király melett

(London.) Reuter jelentés. A háború proklamálása után Londonban hatalmas tömeg verődött össze a Buckingham palota előtt és éltette a királyt.

Kiadják a német esetlekek névsorát

(London.) A Reuter jelentése. Az angol rádióállomások német nyelven bejelentették, hogy közölni fogják a német sebesültek és halottak névsorát, tekintettel arra, hogy a németbirodalmi rádióállomások hasonló természetű híreket nem adnak le.

„Hitler őrsvezető”

(Varsó.) A Pat távirati iroda jelentése. A varsói rádióállomás a következő üzenetet adta le vasárnap este leadás közben.

— Hitler volt őrsvezető és címfestő aki sajnálatos téve-

dés folytán lett a német nép vezére, átvette a német birodalmi hadsereg vezetését. Ehez gratulálunk Hitlernek.

(London.) VI. György angol király fogadta Chamberlain miniszterelnököt. Jelentették már, hogy Eden volt külügyminisztert dominiumügyi miniszterre nevezték ki. A további kinevezések során Stanhope lord, a fitkos tanács elnöke. Inskip lord kancellár és Edersohn John belügy és

belső biztonságügyi miniszter lett.

Japán semleges

(London.) A Reuter távirati iroda jelentése szerint a sanghaji japán kormány biztosította az angol kormányt, semlegességéről.

(Hága.) A holland légi haderő parancsnoksága felhívást bocsátott ki, mely szerint tűz alá veszik az összes repülőgé-

Nem a német nép, hanem a kormány ellen folytatjuk a háborút -- mondja Chamberlain

(London.) Reuter jelentés. Chamberlain angol miniszterelnök kiáltványt intézett a német néphez, amelyet az angol rádióállomások is közvetítettek. A kiáltvány szövege a következő:

Az angol miniszterelnök kiáltványa elején leszögezi, hogy az angol nép nem ellensége a német népnek. Az angolok nem a német nép, hanem a német kormány ellen folytatja a háborút, illetve ama rezsim ellen, amely veszélybe sodorta volna egész Európát a módszereivel.

Hitler kancellár, aki a német népet vezeti, eddig még minden egyes alkalommal megszegte a szavát. Bécs, Prága, a szudétavidék, Danzig, a müncheni megállapodás és most a lengyel támadás jelzik azt, hogy mennyit ér a német vezér ígérete. — Hitler szavában még akkor sem lehet bízni, ha az ígéreteit leírja papírra. Abban a pillanatban, amint Hitler a nevét leírja egy darab papírosra, még az a papír is el-

veszti az értékét.

A vabank játékok embere és most is a vabank játék formájában vitte bele a német népet a háború borzalmaiba.

A kiáltvány végén Chamberlain angol miniszterelnök kifejtette, hogy Anglia a szabadságot és az emberi jogokat respektáló németekért is harcol és bízik abban, hogy a Hitler-féle rezsim szétmorzsolják és visszaállítják Európa tartós békéjét, helyreállítják az igazságot és a biztonságot.

Hitler kiáltványa a német néphez

(Berlin. DNB.) Hitler kancellár tegnap felhívást bocsátott ki a német néphez. Felhívásában bírálja az angol politikát és elégedetlenségét fejezi ki az angol, bekerítésre irányuló politika ellen. Elítéli a danzigi kérdésben tanúsított angol magatartást és felemlíti Németország megsemmisítésére irányuló kísérletet. Németország nem adja meg magát többé — mondja felhívásában Hitler — és vállalja a háború következményeit. Össze kell tartani, mert 1918-ban is csak a széthúzás vezette az összeomlásba Németországot. Felhívja a német népet, hogy egységesen álljon vezetői mögött, ellenkező esetben a megsemmisülés vár rá.

Osztal Idényre

szöve maradákok

egész öltöny, kabát és kosztüm méretben is, valamint vászon nemű abrosz, törülköző, da maszt maradákok nagyon olcsó árban érkeztek

Steiner maradákoshoz

Calea Victoriei 3 udvarban balra.

(Berlin.) DNB. Hitler kancellár felhívást bocsátott ki a nemzeti szocialista párthoz is,

és hangoztatja, hogy a német nép a helyzet felismerésében nem fél a készülő összeütközéstől. Ez lesz az első háború, — folytatja felhívását Hitler — amelyben nem fognak egyesek nyereszkeskedni és a többiek elvérezni. Akik azt gondolják, hogy ebben a háborúban meg gazdagodhatnak, ne felejtsek el, hogy a vagyonszerzés helyett a halál vár rájuk. Felszólítja a nemzeti szocialista körzet vezetőket, hogy magánéletükben is mutassanak példa adó áldozatos magatartást. Az az út — fejezi be felhívását Hitler — amelyen Németország halad, nem nehezebb, — mint az út Versailles-től 1939-ig. Semmit sem veszíthetünk, de mindent nyerhetünk.

Svédország szahitani fog Németországnak

(Berlin. DNB.) A stockholmi német nagykövet megjelent a svéd külügyminisztériumban és kérte, hogy Svédország a háború alatt se csökkenesse a fennálló kereskedelmi kapcsolatokat. A külügyminisztériumban közölték, hogy ez az óhaj Svédország részéről is fennáll és Svédország nem szándékozik kereskedelmi forgalmát egyik hadviselő állammal szem-

ben sem csökkenteni, ha tiszteletben tartják semlegességét és területi érintetlenségét.

(Páris. Havas.) Németország párisi nagykövetsége, valamint Franciaország berlini nagykövetsége elhagyta állomáshelyét. A nagykövetségek Belgiumon keresztül utaztak haza.

Da'adier rád ószózata

(Páris. Havas.) Daladier francia miniszterelnök vasárnap beszédet mondott a rádióban. Beszédében a német kormányra hárította a felelősséget, — majd üdvözölte a francia hadsereget. A katonák bizhatnak vezetőikben — mondotta Daladier — mert azok méltók elődeikhez. A miniszterelnök ezután egységre hívta fel a francia népet.

(Berlin. DNB.) Németország hivatalosan közli, hogy az angol és francia kormányok által bejelentett hadiállapot bevezetését nem tekinti hadüzenetnek és a maga részéről a nyugati határ mentén fegyveres akcióba nem kezd. Amennyiben francia, vagy angol részről támadás érne, úgy azt viszonozni fogja.

Bizományosainkhoz!

Felhívjuk bizományosainkat, hogy augusztus havi elszámolásukat, a nekünk járó pénzzel együtt haladéktalanul küldjék be, mert a mai nehéz viszonyok mellett hosszabb kihitelezés nem áll módunkban. A kiadóhivatal.

peket, amelyek a fennálló biztonsági intézkedéseket megszegik.

Rómában is bezárták a szórakozó helyeket

(Róma.) Az olasz kormány máától kezdve elrendelte az összes nyilvános, táncos, szórakozó helyek bezárását.

Ujabb tartalékos behívások Romániában

Milyen piros és sárga behívócédulások tartoznak szeptember 5-én bevonulni fegyvergyakorlatra

(Bucuresti.) A bucuresti rádió közlése:

A Nagyvezérkar rendeletére a fegyvergyakorlatra behívott tartalékosok kicserélése végett szeptember 5-i hatállyal tartoznak bevonulni csapattesteikhez mindazok a tartalékos tisztek, altsztek és közlegények, akik a következő csillagjelzésű és pecsétű sárga vagy piros behívó cédulákkal rendelkeznek:

1. Egy csillaggal tekintet nélkül a pecsétre minden piros és sárga behívó cédula tulajdonosa.

Két csillaggal a következő jelzésű pecséttekkel: AR 1, AR 2, AR 3, AC 1, AC 2, AC 3, AT 1, AT 2, AT 3, AU 1, AU 2, AU 3, AZ 1, AD 1, DU 1.

Három csillaggal: AZ 1, BZ 1, CT 1, DU 1, DU 2, DU 3.

Négy csillaggal: AU 1, AU 2,

AU 3, AZ 1.

Öt csillaggal: CT 2, TZ 2, PA 1, PU 1, PU 2, PU 3, PR 1, PC 1, CL 1, CL 3.

Mindezeknek azonnal jelentkezniük kell csapattesteiknél, tekintet nélkül arra, hogy ez évben voltak-e már gyakorlaton vagy sem, vagy pedig kaptak-e halasztást, vagy sem, ellenkező esetben hadbíróság elé kerülnek.

Teljesítette a kormány a német népközösség kívánásait

Megnyitják a bezárt iskolákat és új iskolákat állítanak fel Besszarábiában

(Bucuresti.) A „Curentul” írja:

A német népközösség állandó megbízottja Hans Hedrich szenátor kihallgatáson jelent meg Armand Calinescu miniszterelnöknél az elmúlt hét szerdáján és ismertette az országban lakó németiség leg-sürgősebb orvoslásra váró

kormány hasonló megértést fog tanúsítani a többi megoldásra váró kérdésben is.

Ami a bánáti németiség kívánásait illeti, a miniszterelnök kijelentette, hogy tegnap megbízást adott Báran államtitkárnak, hogy Hed-

rich szenátor közreműködésével tanulmányozza a helyszínen a problémákat. Hedrich szenátor kifejezte a miniszterelnöknek a Népközösség köszönetét a német panaszok gyors és nagylelkű elintézéséért.

A Brement elfogták az angolok

Vasárnap este Londonból megerősítették a hírt, hogy a Bremen nevű német óceánjárót angol hadihajók elfogták a legközelebbi kikötőbe kísérték. Olyan hírek is terjedtek el, hogy a Brement akkor fogták el, amikor elhagyta a Southampton-i kikötőt. E pillanatig még nincs tisztázva, hogy a legnagyobb német óceánjáró gőzöst angol vizeken tartóztatták fel, vagy sem. Legújabb jelentés szerint a Brement a southamptoni kikötőbe kísérték.

23.15 Táncclemezek, 23.30 Hírek magyarul. 24.15 Vendéglői zene.

Rádió műsor

KEDD

BUCURESTI. 7.30 Ritmikus torna, híradó, reggeli hangverseny, háztartási, orvosi tanácsok. 13 Időjelzés, időjárás, kulturális hírek, sport, vízállás jelentés. 13.10 Déli hangverseny közvetítése. Közben: Sporthíreknek adása. 13.40 Gramofonlemez. 14.15 Hírek, időjárásjelentés, rádióhíradó. 14.30 Gramofonlemez. 15 Hírek. 21.15 Kleine Anna Német dalokat ad elő. 22.40 Stroescu encrista francia dalokat ének el,

Piaci árak

(Nagyvárad.) A hétfői nagy vásárban az árak az előző heti árakkal szemben alig változtak. Mindenesetre a szokásosan nagy aráfelhozatal következtében az egyes cikkek árai igen tág keretek között mozgogtak. A legfontosabb cikkek

határarai a következők voltak: Burgonya 3-4, zöldbab 6, paradicsom 3-4, zöldpaprika tölteni való 5 drb. 1 lei, csemege 1 lei darabja, zöldség kis csomó 2, nagy 3, sóska csomója 2, őszibarack 6-8 francia barack 20-25, szilva 3, szőlő csemege 14, muskotály 8, gyengébb minőségű 6, kör-

te 5-6, császárkörte 14, alma 2-3, tojás párja 3 lei.

Legjobb kávékat, teát, csokoládét, cacaót, mákot, dióbelet, banáni lisztet legolcsóbban vásárolhat

Balázsnál

Alexandri ucca 4, sz.

Autobusz megálló mellett

Apróhirdetések

ALLAS

Vincellért szeptember 15-ig felveszek. Calugareanu 73 Felső Körös oldal.

Bejárónét felveszek a déli előtti órákra. Horvát Str. Cogalniceanu 2-c. 3876

Gyermektelen házmesier felvétetik. Str. D. Cantemir 72.

Megbízható jobb nő kis családnak felvétetik. Aki már beteg mellett volt, előnyben. Str. Alexandri 53 Pásztor 3880

14-15 éves fiúk, leányok újságírói jót keresettel felvétetik. Jelentkezni a kiadóhivatalban. 3 72

Románul perfekt tudó irodai munkaerő nő felveszünk. Ajánlatot „Állandó alkalmazás” jelgére a kiadóba 3871

Házmesiert gyermektelen felveszek Str. Moldova 22. 3879

Magános jobb női teheremű kezelőnő és egy takarítónő felvesz New York szálloda Str. Aurel Lazar. 3-70

Bihar és Hegyközkovácsi, továbbá Fugyivásárhely és Fugyi községek részére megbízható lapárust jó keresettel felveszünk. Jelentkezni a kiadóban Piața Mihai Viteazul 4.

Mindenes főzőnőt felveszek azonnalra. Str. Griviței 32. 3844

Üzletasszony keres háztartásába megbízható, 30 évnél nem idősebb, perfektül főzni tudó mindenes szakácsnőt. Cim meg tudható a kiadóhivatalban. 3783

VÉTEL-ELADÁS

Cipőtöméshez nagyon alkalmas tiszta papírhulladék kgként 5 Leiért kapható. Pásztor Ede cégnél, Piața Mihai Viteazul 4

Egy nagy tikusz eladó. Horvát Str. Cogalniceanu 2-c. 3877

Hálószoba és különféle bútorok. férfi ruhák, eladók. Str. Vlahuța 26. 3869

LAKÁS

Uccai szoba-konyha és fűkamara 15-re kiadó. Str. Scoalei 20. 3978

KÜLÖNFÉLE

Szerencsésjét, jövőjét megmondok. Lajtaalusyné, Strada Arhitektor 5. Püspöki-utí villamos megállónál. 3878

NYOMATOTT PASZTOR EDE CÉGNEL ORADEA

CALINESCU

panaszait. Csütörtökön a miniszterelnök magához kérte Hedrichet és kijelentette, hogy Petre Andrei közoktatásiügyi miniszterrel áttanulmányozta és elfogadta az összes előterjesztett kéréseket a Besszarábiában létesítendő németnyelvű iskolák alapítására vonatkozóan. Azzal az előfeltétellel, hogy azokban hazafias román szellemben történik majd a tanítás, az evangélikus egyház összes iskoláit és intézményeit amelyek eddig vita tárgyát képezték, ismét megnyithatják. Az erre vonatkozó rendelkezés a következő napok egyikén megjelenik a hivatalos lapban.

A miniszterelnök ugyanakkor közölte, hogy a közoktatásiügyi minisztérium engedélyével a német iskolák román tanulókat is felvehetnek. A